

Ще одним важливим аспектом формування безпечного освітнього середовища є розвиток соціально-психологічного клімату в дошкільному закладі. Впровадження методик співпраці та спілкування між дітьми, педагогами та батьками сприяє формуванню взаєморозуміння, довіри та підтримки, що в свою чергу сприяє збереженню безпеки та добробуту у навчальному середовищі [5].

Крім того, важливо надавати педагогічному персоналу та батькам необхідні знання та навички у галузі безпеки дітей. Проведення тренінгів, семінарів та консультацій щодо профілактики травм та негараздів, а також вченням правил безпеки допомагає усвідомлювати важливість заходів забезпечення безпеки дітей у навчальному середовищі.

Отже, формування безпечного освітнього середовища у дошкільних закладах через призму імплементації інноваційних підходів є важливим завданням, яке сприяє забезпеченню гармонійного розвитку дітей та створенню комфортних умов для їх навчання та виховання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Докучаєва В. В. Технологія проектування інноваційних педагогічних систем як інструмент освітнього інжинірингу. *Український психолого-педагогічний науковий збірник*. 2018. № 13.
2. Дорожня карта освітньої реформи (2015-2025). МОН України: вебсайт. URL: <http://mon.gov.ua/> (дата звернення: 20.02.2024).
3. Про дошкільну освіту : Закон України : За станом на № 2849-IX від 13.12.2022. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення: 20.02.2024).
4. Коновальчук І. І. Проектні технології здійснення інноваційної освітньої діяльності. *Проблеми освіти : зб. наук. праць*. 2017. С. 133–139.
5. Кошіль О. П. Освітнє середовище і розвиток дитини: ретроспективний аналіз. *Педагогічні науки : зб. наук. пр.* 2017. Т. 1, № 78. С. 25–29.

УДК 37.81

Джурило Аліна Петрівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов і методик
їх навчання Київського столичного
університету імені Бориса Грінченка,
м. Київ

ЗАСТОСУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ТРАВМА-ІНФОРМОВАНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Безпечне освітнє середовище відіграє значущу роль в успішності навчання та якості освітніх знань. Коли учасники освітнього процесу (чи то учні, чи студенти) почуваються захищеними, відчують підтримку в школі чи університеті, вони можуть краще концентруватися на навчанні та досягати вищих результатів. Забезпечення безпеки включає в себе як фізичну, так і емоційну безпеку. Фізична безпека означає наявність безпечних приміщень, запобіжних заходів для запобігання травмам та іншому негативному досвіду. Емоційна безпека включає в себе підтримку ментального здоров'я, уникання булінгу та інших форм насильства, а також створення сприятливого клімату для взаємодії й взаєморозуміння. Безпека та підтримка в освітньому середовищі роблять учасників освітнього процесу більш схильними до активної участі у навчанні, співпраці з іншими учасниками освітнього процесу (учнями / студентами, педагогічними працівниками тощо), а також до досягнення їхніх навчальних цілей. Таким чином, безпечне середовище сприяє підвищенню успішності навчання та загальному розвитку.

Травма-інформований підхід у навчанні – це нова стратегія, яка спрямована на розуміння та врахування травматичного досвіду учасників освітнього процесу. Його основна мета – створення безпечного та сприйнятливого середовища для роботи і навчання, яке враховує потреби всіх учасників освітнього процесу, зокрема тих, хто має досвід травми. Основні принципи травма-інформованого підходу включають: розуміння травматичного досвіду (педагоги та фахівці повинні розуміти вплив травматичного досвіду на навчання та розвиток учнів / студентів та на самих себе); створення безпечного середовища (важливо створити атмосферу довіри та підтримки, де учні / студенти почуваються захищеними та можуть вільно висловлювати свої думки та почуття); сприяння регулюванню емоцій (педагоги повинні надавати можливості для вираження емоцій та сприяти формуванню навичок саморегуляції та емоційного інтелекту); забезпечення індивідуалізованої

підтримки (врахування індивідуальних потреб та стратегій навчання для кожного); співпраця та взаємодія (залучення батьків, спільноти та інших зацікавлених сторін).

Травма-інформований підхід сприяє покращенню успішності навчання та добробуту всіх учасників освітнього процесу, створюючи сприятливі умови для їхнього розвитку та самореалізації.

Концепція травма-інформованого навчання базується на розумінні впливу травматичного досвіду на навчання та розвиток учасників освітнього процесу, а також враховує його потенційний вплив на навчальний процес та загальний добробут.

Українська дослідниця Головатенко Т. Ю. визначає поняття «травма-інформоване навчання» як «підхід, який спрямований на організацію освітнього процесу та освітнього середовища закладу освіти на засадах поваги до попереднього травматичного досвіду учасників освітнього процесу». Організаційними принципами травма-інформованого навчання вона визначає: принцип безпечності середовища; довірливих ділових стосунків; взаємоповаги до учасників освітнього процесу; взаємодопомоги учасникам освітнього процесу; співпраці та взаємоповаги; розширення прав і можливостей учасників освітнього процесу, принцип соціальної справедливості [2, с. 73].

Педагогічні працівники знають про важливість побудови позитивних стосунків з учнями / студентами та їхніми родинами. Ці стосунки ще важливіші для осіб, які пережили травму, а в умовах війни в нашій державі травмованим є ледве не кожен член суспільства. Навчання з інформацією про травму може допомогти показати учням чи студентам, що викладачі піклуються про них, а вчителям – надати підтримку, а в результаті – допомогти відновитися після травматичної події.

Внесення простих змін до структури заняття та взаємодії може мати величезний вплив на тих, хто переживає травму. Ось стратегії, які можуть спробувати педагоги:

- увага до власних емоцій;

– визначення та управління своїми почуттями є першим кроком, щоб допомогти студентам керувати їхніми власними;

- будьте готові до того, що студенти інколи будуть надмірно реагувати;
- забезпечте їм простір і час, необхідні для того, щоб заспокоїтися;
- дайте їм зрозуміти, що це нормальна реакція на травму і їх ніхто не засуджує;
- дайте студентам можливість поговорити або написати про свій досвід.

Розуміння причин поведінки учня може допомогти педагогові реагувати зі співчуттям. Слід пам'ятати, що поведінка – це теж спілкування, тож варто намагатися не сприймати це особисто. Варто поспілкуватися з родинами учнів, якщо є прояви поведінки, що є наслідком травми. Переконайтеся, що ваше викладання відповідає культурним особливостям і не посилює травматичний досвід, який могли мати учні чи студенти. Доцільно навчати та моделювати соціальні та емоційні навички, включаючи стратегії позитивної поведінки. В окремих випадках доречно звернутися за рекомендаціями та підтримкою до консультанта або іншого спеціаліста з психічного здоров'я, адже функціональна оцінка поведінки може допомогти визначити, що спричиняє таку поведінку, і як допомогти дитині.

Але перш ніж допомагати своїм учням / студентам педагог має навчитися допомагати самому собі, адже вчитель чи викладач теж може перебувати у стані травми, тож доцільно дотримуватися рекомендації, яку повинен знати кожен пасажир літака – «у випадку розгерметизації салону спершу одягаємо кисневу маску на себе, а вже потім – на дитину чи на іншу людину біля вас, яка потребує вашої допомоги». Щоб бути спроможним ефективно допомагати іншим людям, найперше потрібно допомогти самому собі. Професія вчителя є дуже складною інтелектуально та емоційно, педагоги найбільш вразливі до професійного вигорання. Існує багато підходів до професійної та особистісної резильєнтності, один із них – модель копінгу та стійкості BASIC Ph.

BASIC Ph – модель, яка фокусується на природних механізмах подолання стресу. Вона складається із шести елементів стійкості, комбінація яких формує

унікальний для кожної людини стиль подолання труднощів. Що більше з цих елементів ми здатні використовувати, то більшу стійкість можемо розвинути. Розробником цієї модної є ізраїльський психолог-травматерапевт Mooli Lahad, який тривалий час досліджував способи поведінки людей у стресогенних ситуаціях. Він встановив, що у кожної людини є своя власна унікальна комбінація ресурсів боротьби з несприятливими обставинами. Ця модель ґрунтується на визнанні здатності особистості протистояти катастрофам, зберігати своє психічне здоров'я у будь-яких екстремальних ситуаціях. Модель містить 6 основних параметрів, що складають ядро індивідуального стилю поведінки під час перебування у несприятливих обставинах [1]: 1. **Belief** (віра): філософія життя, вірування та моральні цінності. 2. **Affect** (афект): почуття, емоції. 3. **Social** (соціум): приналежність, родина, друзі. 4. **Imagination** (уява): творчість, гра уяви, інтуїція. 5. **Cognition** (когніція): знання, логіка, реальність, думки. 6. **Physiology** (фізіологія): фізична, чуттєва модальність та діяльність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Гавриловська К. П. Модель BASIC Ph у роботі психолога. / *Розвиток обдарованої особистості в освітньому просторі: ціннісний вимір: тези доповідей X наук.-практ. семінару*, 23 квіт. 2020 р. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2020. С. 14–15. URL: http://eprints.zu.edu.ua/31196/1/Havrylovska_BASIC%20Ph.pdf
2. Головатенко Т. Реалізація принципів травма-інформованого середовища на уроках англійської мови у початкових класах: метааналіз зарубіжних практик. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. (39 (1), 2023. С. 80–86. URL: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2023.3912>

УДК 08: 37.014

Дишлева Ірина Миколаївна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри природничо-математичної освіти
та технологій комунального навчального
закладу Київської обласної ради
«Київський обласний інститут
післядипломної освіти педагогічних
кадрів», м. Біла Церква